

JOANOT MARTORELL

ÈPOCA I CONTEXT HISTÒRIC

- **Segle XV**, baixa edat mitjana:
Vida a la ciutat
València, centre de cultura
Nova classe social: la burgesia
Cultura a la Universitat
Humanisme (sentiments, virtuts i defectes...)

- **Segle d'or**

EVOLUCIÓ DE LA CAVALLERIA

MATÈRIA DE BRETANYA

- Segle XII.
- En vers.
- Reflecteixen l'ideal cavalleresc: valor, honor, fidelitat al senyor, enaltiment de la dona.

- Segle XIII.
- En prosa.
- Presència d'elements meravellosos i inversemblants: dracs, gegants...
- Cavaller amb qualitats sobrehumanes.
- Terres llunyanes i exòtiques; passat remot.

LLIBRES DE CAVALLERIA

NOVEL·LA CAVALLERESCA

- Segle XV.
- En prosa.
- Cavaller valent, llest i humà. Psicologia rica.
- Geografies conegudes; temps pròxim. Aspectes de la realitat del seu temps.

Quan el temps s'acostà de remetre Isolda als cavallers de Cornualla, la seva mare recollí herbes, flors i arrels, les amerà amb vi, i pastà un beuratge poderós. Havent-lo acabat amb ciència i màgia, l'abocà dins un flascó i digué secretament a Brangiana:

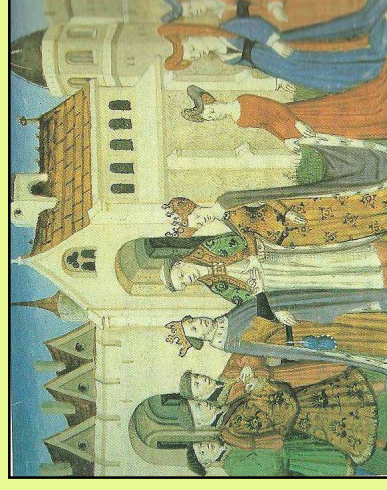
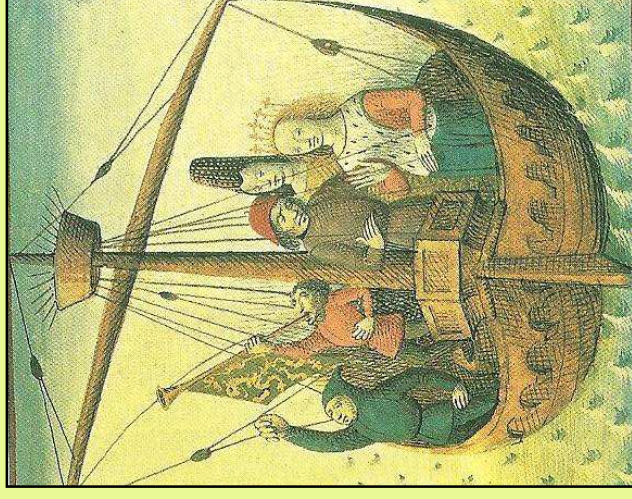
—Filla, has de seguir Isolda al país del rei Marc, i tu li duus un amor fidel. Pren, doncs, aquest flascó de vi i retén les meves paraules. Amaga'l de manera que cap ull no el vegi i que cap llavi no s'hi atansi. Però, quan vindran la nit nupcial i l'instant en què hom deixa els esposos, abocaràs aquest vi d'herbes dins d'una copa i la presentaràs, perquè la buidín plegats, al rei Marc i a la reina Isolda. Ten compte, filla, que ells sols puguin tastar aquest beuratge. Perquè tal és la seva virtut: els que en beuran plegats s'amaran amb tots els sentits i amb tot el pensament, per sempre més, en vida i en mort.

Un dia, els vents caigueren, i les veles penjaven desinflades al llarg de l'arbre. Tristany féu prendre terra en una illa, i, cansats de la mar, els cent cavallers de Cornualla i els mariners davallaren a la platja. Isolda sola havia romàs a la nau, i una serventa petita. Tristany vingué on era la reina, i s'esforçava de calmar el seu cor. Com que el sol cremava i tenien set, demanaren per beure. La criatura cercà algun beuratge, talmant que descobrí el flascó confiat a Brangiana per la mare d'Isolda.

—He trobat vi! —va cridar-los.

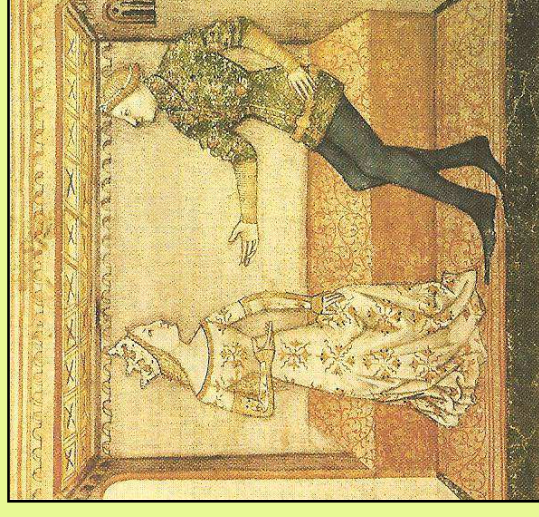
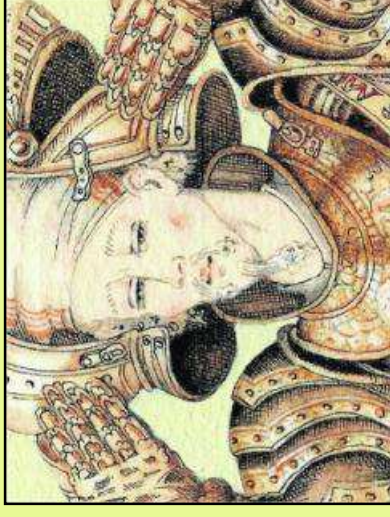
No, no era vi: era la passió, era l'aspra joia i l'angoixa sense fi, i la mort. La criatura omplí un anap¹ i el presentà a la seva mestressa. Ella begué a llargues goriades, després l'abastà a Tristany, que el buidà.

En aquest instant, Brangiana entrà i els veié que es miraven en silenci, com extraviats i com transportats. Veié davant d'ells el vas gairebé buit i l'anap.

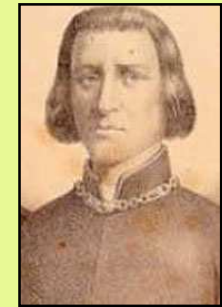

Mentre l'Emperador deia tals o semblants paraules, les orelles de Tirant estaven atentes a les seves paraules, però els ulls, d'altra part, contemplaven la gran bellesa de Carmesina. I per la forta calor que feia, perquè havia tingut les finestres tancades, Carmesina estava mig descordada, ensenyant als pits dues pomes de paradís que semblaven cristal·lines, les quals van donar entrada als ulls de Tirant, que endavant no van trobar la porta per on sortir, i van ser empresonats per sempre sota el poder d'una persona lliure, fins que la mort dels dos els va separar.

Joanot MARTORELL, *Tirant lo Blanc* (1490)

JOANOT MARTORELL

Cavaller molt aficionat a les lluites (desafiaments cavallerescos).

Viatjà a diferents corts europees: Anglaterra, França, Portugal i Nàpols.

Material per a la novel·la *Tirant lo Blanc*

Sembla que deixà la novel·la inacabada. I que fou Martí Joan de Galba qui s'encarregà d'acabar-la i dur-la a la impremta (1490).

Tirant lo Blanc

487 capítols

Relata les aventures del cavaller bretó Tirant
des que és fet cavaller a la cort d'Anglaterra
fins a la seva mort.

Demostra ser el millor cavaller del món i un bon
capità dels exèrcits.

Tirant lo Blanc: estructura

1

Tirant a Anglaterra: Etapa de formació com a cavaller. Participa en justes i tornejos en el casament del rei.

2

Tirant a Sicília i Rodes: a Sicília l'infant Felip de França s'enamora de la infanta Ricomana. A l'illa de Rodes Tirant ajuda a trencar el setge dels turcs i genovesos.

3

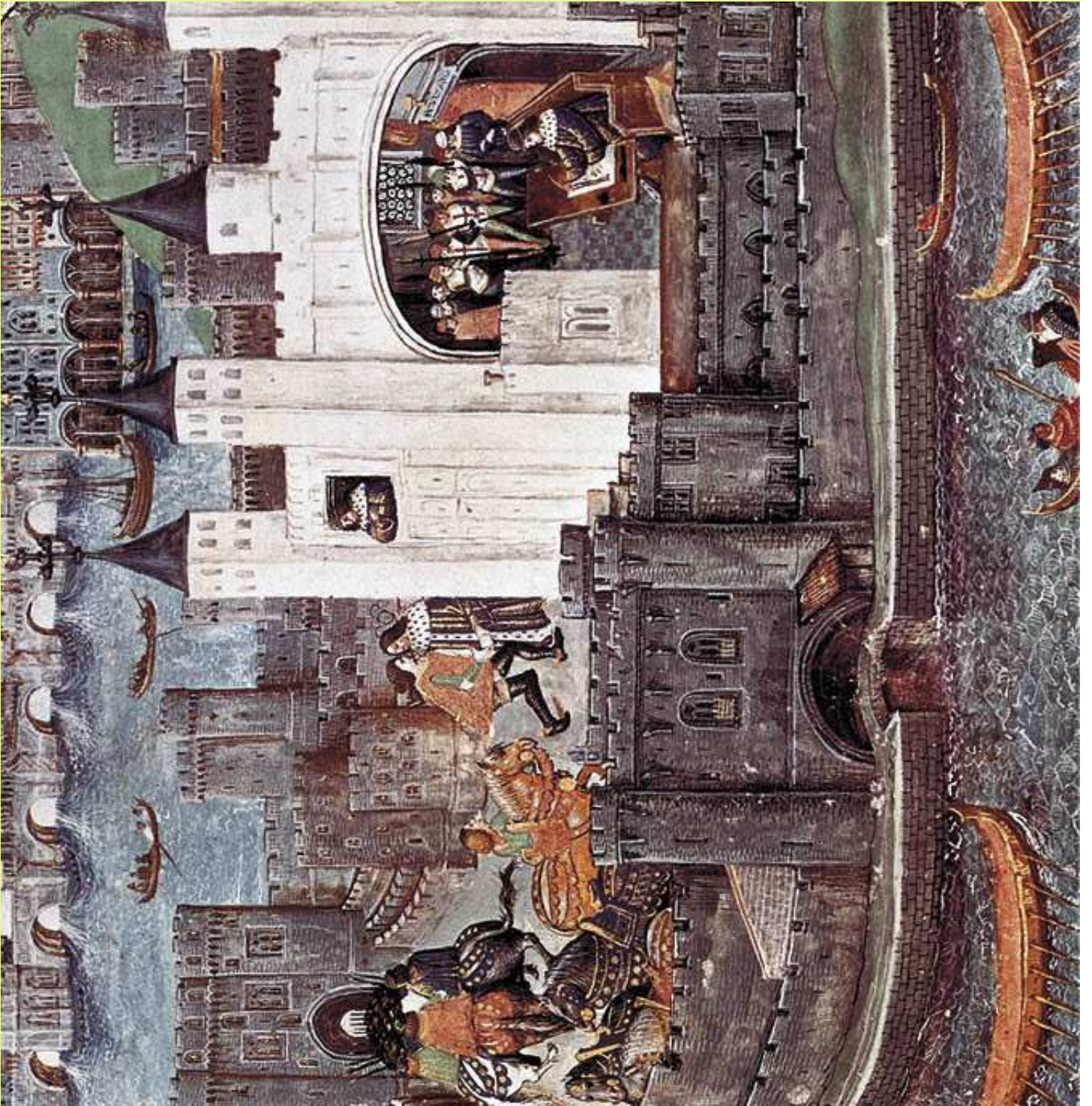
Tirant a l'Imperi grec: lluita contra els turcs que han envaït Constantinoble. Part més llarga. Episodis militars (gran estratègia) i amorosos. Tirant enamorat de la filla de l'Emperador, la infanta Carmesina.

4

Tirant al nord d'Àfrica: naufraga, és capturat i fet presoner.

5

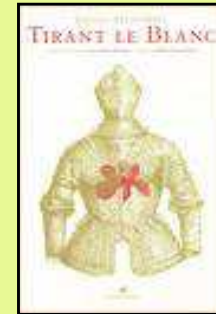
Tirant torna a l'Imperi grec: ajuda a l'Emperador, atacat pels turcs. Fan les paus amb ells i Tirant rep en agraïment la mà de Carmesina. L'Emperador el fa cèsar i hereu de l'Imperi. Emmalalteix i mor de pulmonia. La infanta mor de dolor.

Característiques

VERSEMBLANÇA:

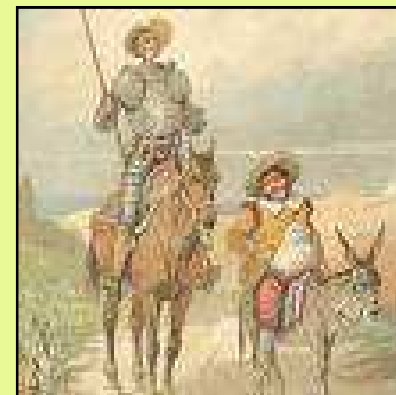
- Protagonista realista: fort, valent, no sobrenatural. Té problemes com tothom.
- Narració d'accions realistes.
- Geografia coneguda.
- Referències a situacions històriques i personatges de l'època.
- To **d'ironia** i **humor**, sobretot en el terreny amorós.

Precursora de la novel·la catalana moderna

Curiositat

Miguel de Cervantes destaca el paper essencial d'aquesta novel·la. A *Don Quijote*, el barber, que juntament amb el capellà salva *Tirant lo Blanc* de la crema de totes les novel·les de cavalleries, diu:

—¡Válame Dios! —dijo el cura, dando una gran voz—. ¡Que aquí esté Tirante el Blanco! Dádmele acá, compadre; que hago cuenta que he hallado en él un tesoro de contento y una mina de pasatiempos. Aquí está don Quirieleisón de Montalbán, valeroso caballero, y su hermano Tomás de Montalbán, y el caballero Fonseca, con la batalla que el valiente de Tirante hizo con el alano, y las agudezas de la doncella Placerdemivida, con los amores y embustes de la viuda Reposada, y la señora Emperatriz, enamorada de Hipólito, su escudero. Dígoos verdad, señor compadre, que, por su estilo, es éste el mejor libro del mundo: aquí comen los caballeros, y duermen y mueren en sus camas, y hacen testamento antes de su muerte, con estas cosas de que todos los demás libros deste género carecen. Con todo eso, os digo que merecía el que le compuso, pues no hizo tantas necedades de industria, que le echaran a galeras por todos los días de su vida. Llevadle a casa y leedle, y veréis que es verdad cuanto dél os he dicho.

—Donzella —responia en Tirant—, què voleu que hi faci jo? Prou sé de quin mal haig de morir; si fos fill de rei o almenys de duc coronat, ja estaria als seus peus demanant-la en lícit matrimoni.

Com voleu que li gosi parlar, essent ella qui és, i jo un pobre cavaller sense més fortuna que aquesta espasa?

—Sé una manera que ella us entendra sense que vós parleu; feu tot el que us diré.

Va comprar el mirall més bonic que pogué trobar en tot Constantinoble i el donà a en Tirant dient-li el que calia.

En Tirant començà a passejar-se pels passadissos de palau, procurant mostrar en la cara i el gest una profunda tristesa. En això la Princesa passava, i veient-lo tan pensívol no es podia estar de dir-li:

—Cavaller, molta compassió tinc de vós com us veig tan trist; i us prego que em vulgueu dir quin és el vostre mal.

—Senyora, en poques paraules us el podria dir, però aviat arribaria a oïdes del vostre pare, i això seria causa de la meua mort.

—I penseu, Tirant, que no sóc capaç de guardar-vos un secret? No tingueu cap temor de dir-me tota la vostra pena: jo la tindrè cada dintre meu; que ni al meu pare ni a ningú del món no la diria.

—Senyora, ja que tant voleu saber-ho, no puc dir sinó que estic enamorat.

—Digueu-me qui és la senyora que tant de mal us fa passar, que si us podia ajudar en alguna cosa, de molt bona voluntat ho faria.

En Tirant posà mà a la màniga i tragué el mirall:

—Senyora, la imatge que hi veureu em pot donar mort o vida.

La princesa prengué el mirall. Amb cuitats passos se n'entrà dins la seva cambra, pensant que hi trobaria alguna dona pintada, i no hi veié sinó la seva cara. Llavors, comprenent-ho tot, quedà admirada.

Tirant el Blanc. Ed. Columna.

